EUROOPA KOMISJON

Brüssel, 13.7.2011
KOM(2011) 427 lõplik

ROHELINE RAAMAT

audiovisuaalteoste internetis levitamise kohta Euroopa Liidus: võimalused ja probleemid digitaalse ühtse turu kujundamisel

SISUKORD

1. Sissejuhatus ... 3

1.1. Tehnoloogia arengu pakutavad võimalused ... 3

1.2. Rohelise raamatu eesmärk ja ulatus ... 4

2. Audiovisuaalmeedia teenuste digitaalne ühtne turg ... 5

2.1. Õiguste andmine audiovisuaalmeedia teenuste edastamiseks interneti kaudu ... 8

2.2. Õiguste andmine audiovisuaalmeedia teenuste taasedastamiseks ... 9

2.3. Õiguste andmine tehingupõhiste tellitavate teenuste osutamiseks ... 10

2.4. Euroopa filmide tootmine ja turustamine ... 11

3. Poliitilised lähenemised ... 12

3.1. Küsimused ... 14

4. Hüvitiste maksmine õiguste omanikele audiovisuaalteoste internetis kasutamise eest ... 15

4.1. Autoritele hüvitiste maksmine nende teoste internetis kasutamise eest ... 16

4.2. Esitajatele hüvitiste maksmine nende teoste internetis kasutamise eest ... 17

4.3. Küsimused ... 17

5. Erilised kasutusviisid ja erilised kasusaajad ... 18

5.1. Filmipärandiga tegelevad asutused ... 18

5.2. Küsimused ... 19

5.3. Juurdepääsetavus audiovisuaalteostele Euroopa Liidus interneti kaudu ... 19

5.4. Küsimused ... 19

6. Järgmised sammud ... 19

1. SISSEJUHATUS

1.1. Tehnoloogia arengu pakutavad võimalused

Käesolev roheline raamat avaldatakse lähtuvalt Euroopa 2020. aasta strateegiast, mille eesmärgiks on edendada Euroopas nutikat, kestlikku ja kaasavat majanduskasvu, Euroopa digitaalsest tegevuskavast[1] ning komisjoni teatisest „Intellektuaalomandiõiguste ühtne turg"[2]. Nagu intellektuaalomandiõiguste strateegias märgitakse, on ELi internetiturg ikkagi paljudest tõketest killustatud vaatamata sellele, et internet riigipiire ei tunne, ning ühtset turgu pole tänini saavutatud. Käesoleva rohelise raamatu eesmärgiks on aidata kaasa digitaalse ühtse turu arengule, algatades arutelu konkreetselt audiovisuaalteoste internetis levitamise võimaluste ja ohtude teemal.

Euroopa kultuuritööstus, sealhulgas audiovisuaalsektor, annab Euroopa majandusse märkimisväärse osa, moodustades umbes 3 % ELi SKPst, mis vastab aastasele turuväärtusele 500 miljardit eurot, ning andes tööd ligikaudu 6 miljonile inimesele[3]. EL on kirjade järgi teleri vaadatavuselt teine piirkond maailmas, siin toodetakse rohkem filme kui üheski teises maailma piirkonnas ning siin tegutseb üle 500 interneti teel videote tellimise teenust pakkuva ettevõtja. See sektor annab hindamatu panuse ka Euroopa kultuurilisse mitmekesisusse, vallandades selle hiiglasliku loomingulise potentsiaali.

Traditsioonilised audiovisuaalmaterjali müügi võrgustikud on riikliku ulatusega: ringhäälingu- ja kaabelvõrgud edastavad saateid peamiselt oma riigi vaatajaskonnale või konkreetsele keelepiirkonnale. Audiovisuaaltooteid, eelkõige filme, peetakse sageli samavõrd kultuuri- kui majandustoodeteks, mis on seotud rahvusliku konteksti ja kultuuriliste eelistustega. Euroopa audiovisuaalpoliitika väljatöötamisel on arvesse võetud nii seda asjaolu kui ka seda, et on väga tähtis säilitada ühtsel turul kultuuriline mitmekesisus.

Samal ajal muudab digitaaltehnoloogia ja interneti areng kiiresti neid viise, kuidas audiovisuaalsisu valmistatakse ning tarbijaile turustatakse ja müüakse. Tehnoloogialahenduste lähenemise tõttu üksteisele saab ühte ja sama materjali edastada erinevate võrkude kaudu – kas traditsioonilise ringhäälingu (maapealse, kaabel- või satelliitvõrgu) või interneti vahendusel – ning selle saab edastada eri seadmetele: telerisse, arvutisse, mängukonsooli, mobiilsele meediaseadmele. Konvergeerunud võrgud ja seadmed on turul üha tavalisemad, sealhulgas televisiooni ja interneti edastamine kaabli kaudu ning internetiga ühendamise võimalusega telerite turule ilmumine. Veebipõhiste teenuste, sealhulgas nn pilvandmetöötluse rakendamisega tekkivad täiendavad võimalused tõenäoliselt ainult kiirendavad seda trendi. Tarbija eeldab üha enam, et ta saab vaadata ükskõik mida, kus, millal ja millise seadme kaudu. Need muutused seavad ühest küljest surve alla traditsioonilised audiovisuaalmeedia

---

1 Euroopa digitaalne tegevuskava: KOM (2010) 245, 19.5.2010.

2 Intellektuaalomandiõiguste ühtne turg: loovuse ja innovatsiooni edendamine, et tagada Euroopas majanduskasv, luua kõrgekvaliteedilisi töökohti ning pakkuda esmaklassilisi tooteid ja teenuseid: KOM(2011) 287 (lõplik), 24.5.2011.

3 Uuring: Kultuurimajandus Euroopas < http://www.keanet.eu/en/ecoculturepage.html. Ainuüksi Ühendkuningriigis langeb audiovisuaalsektori arvele ligikaudu 4 miljardit naela otsestest tootmisinvesteeringutest aastas ning see sektor annab Ühendkuningriigis tööd ligikaudu 132 000 inimesele (2011. aasta uuring „Creative UK", The Audiovisual Sector & Economic Success, lk 7).

teenuste turustusvõrgud ning teisest küljest traditsioonilised filmilevi jadakanalid, kuna ka mängufilme saab nüüd teha tarbijaile kättesaadavaks märksa paindlikumal viisil kui seni. Tavapärased väärtusahelead on muutumas ning ärimudelid arenemas sellises suunas, et tulla vastu tarbija ootustele, sealhulgas teha teenused kättesaadavaks ka piiriüleselt.

Internet pakub audiovisuaalsektorile võimalust arendada oma potentsiaali edasi ning jõuda laiema publikuni nii Euroopas kui ka väljaspool selle piire. Kultuurilisest ja loomingulisest vaatevinklist on ühtse turu edendamine igal juhul mõttekas: kui riigisisene turg ei pruugi olla nišitoote jaoks piisavalt suur, siis liitumine võib turu kui terviku ärilist elujõudu suurendada. Samuti peaksid ahvatlevad audiovisuaalmeedia teenuste pakkumised, sealhulgas piiriülesed pakkumised, suurendama autoriõiguste omanike tulusid ning asjakohaste rikkumisvastaste meetmete (sh vahendajate poolne jõustamine ja nende koostöö) tarvituselevõtu korral võiksid need olla abiks võitlemisel märkimisväärse piraatlusega, mida on audiovisuaalsektoris täheldatud. Sellised muutused peaksid ühtlasi ärgitama nõudlust võrkude suurema kiiruse ja läbilaskevõime järele, mis loob ärilised eeldused investeeringuteks kiirematesse võrkudesse.

1.2. Rohelise raamatu eesmärk ja ulatus

Käesolevas rohelises raamatus käsitletakse tehnoloogia arengu mõju audiovisuaal- ja filmiteoste levitamisele ja kättesaadavusele ning üritatakse algatada arutelu poliitiliste valikute üle, et töötada välja raamistik, mis pakuks Euroopa audiovisuaaltööstusele ja selle valdkonna toodete tarbijaile Euroopas mastaabisäästu, mida digitaalne ühtne turg võimaldaks. Selles lähtutakse arusaamast, et digitaalse ühtse turu arengut takistavate tegurite olemasolu ja ulatuse väljaselgitamiseks on vaja põhjalikku analüüsi.

Audiovisuaalteoste puhul on täheldatud mitmeid tegureid, mis põhjustavad nimetatud teoste internetituru killustatust: tehnoloogilised barjäärid, autoriõiguste litsentsimise menetluste keerukus, levikanaleid käsitlevad lepingulised ja seadusesätted, õigusliku kindlustunde puudumine teenuseosutajate hulgas, maksemeetodid, usalduse puudumine tarbijate seas ning sügavalt juurdunud kultuuriliste ja keeleliste erinevuste valdavus.

Ühtse turu aktis[4] on juba rõhutatud, et internetiajastul peaks kollektiivne haldamine saama areneda selliste Euroopa mudelite suunas, mis lihtsustaksid mitmeid territooriume hõlmavate litsentside väljaandmist. Lisaks, ning nagu sätestatud Euroopa digitaalses tegevuskavas, esitab komisjon 2012. aastaks aruande vajaduse kohta täiendavate meetmete järele lisaks õiguste kollektiivse haldamise lihtsustamisele, mis võimaldaksid ELi kodanikel, internetisisu teenuste osutajatel ja õiguste omanikel saada kasu kõigist digitaalse ühtse turu võimalustest, kaasa arvatud piiriüleste ja üleeuroopaliste litsentside edendamise meetmetest[5].

Käesoleva rohelise raamatu esimeses osas (punktis 2 ja 3) keskendutakse õiguste andmisele audiovisuaalmeedia teenuste levitamiseks interneti kaudu. Selles valdkonnas esinevate probleemide ulatus ja täpne olemus vajavad hindamist. Samuti on tarvis analüüsida võimalikke valikuid ELi tasandil, sealhulgas seda, kas ja mil määral on vaja ajakohastada õiguslikku ja regulatiivset raamistikku, et pakkuda Euroopa ettevõtjatele motivatsiooni arendada välja uusi ärimudeleid ja pakkuda teoseid tarbijaile üle kogu Euroopa.

---

[4] Ühtse turu akt – Kaksteist vahendit majanduskasvu edendamiseks ja usalduse suurendamiseks „Üheskoos uue majanduskasvu eest", KOM(2011) 0206 (lõplik), 13. aprill 2011.

[5] Euroopa digitaalne tegevuskava: KOM(2010) 245, 19.5.2010, lk 10.

Teises osas (punkt 4) käsitletakse audiovisuaalõiguste omanike tasustamist nende teoste kasutamise eest interneti kaudu ning sisuliselt küsitakse, kas ELi tasandil tuleks rakendada lisameetmeid tagamaks autorite ja esinejate asjakohane tasustamine selliste teoste ja ettekannete kasutamise eest interneti kaudu, millele nad õigusi omavad.

Kolmandas osas (punktis 5) käsitletakse audiovisuaalteoste teatavat erikasutust ning isikuid, kellele kohaldatakse erandeid. Ühelt poolt küsitakse selles osas, kas filmipärandiga tegelevate asutuste õiguskindluse suurendamiseks on vaja muudatusi õigusaktides, ning teiselt poolt esitatakse küsimus puuetega inimeste juurdepääsust kultuurimaterjalidele.

Iga punkti järel on esitatud mittetäielik loetelu küsimusi, millest huvitatud osapooled võiksid oma kaastöödes juhinduda.

2. AUDIOVISUAALMEEDIA TEENUSTE DIGITAALNE ÜHTNE TURG[6]

Euroopa televisiooniturg on maailmas suuruselt teine piirkondlik turg pärast USAd. See kasvas aastatel 2006–2010 12 %, kusjuures üle poole sellest kasvust langes ajavahemikule 2009–2010 ning aastaks 2010 saavutas aastakäive 84,4 miljardit eurot. Euroopa turuosa üleilmsel turul jäi seejuures stabiilseks, olles aastal 2010 ligikaudu 29 %[7].

Telesaadete edastamise viisid muutuvad järjest mitmekesisemaks. Aastal 2009 moodustas satelliitedastus 31 % ELi televisiooniturust, kaabeltelevisioon 30 %, maapealne digitelevisioon 25 % ja IPTV[8] 5 %[9]. Lääne-Euroopa on suurim IPTV turg: aastal 2010 moodustasid siinsed selle teenuse tellijad 40 % kõigist maailma tellijaist. Maailma juhtriigiks IPTV valdkonnas on Prantsusmaa (23 % kogu maailma edastusmahust kokku), millele järgnevad Hiina (16 %) ja USA (16 %)[10]. ELis on televisiooni vaadatavus kõrgem kui maailma keskmine ning aastatel 2009–2010 oli ka selle kasv maailma suurim[11].

Kuna tehnoloogilise arengu pakutavad võimalused järjest mitmekordistuvad, on ka kogu audiovisuaalne väärtusahel muutumise seisundis. Koos keskmisest oluliselt suurema

---

6 Nagu määratletud audiovisuaalmeedia teenuste direktiivis (2010/13/EL): „Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklites 56 ja 57 määratletud teenus, mis kuulub meediateenuse osutaja toimetusvastutuse alla ning mille põhiline otstarve on pakkuda üldsusele teavitamise, meelelahutuse või harimise eesmärgil saateid elektrooniliste sidevõrkude kaudu direktiivi 2002/21/EÜ artikli 2 punkti a tähenduses. Sellised audiovisuaalmeedia teenused on kas käesoleva lõigu punktis e määratletud teleülekanded või käesoleva lõike punktis g määratletud tellitavad audiovisuaalmeedia teenused."

7 Idate News 541, 12. jaanuar 2011.

8 IPTV on videokanal, mis on suunatud selleks spetsiaalselt eraldatud telefonivõrgu osa kaudu. See kanal on interneti kanalist eraldatud ning läbi selle digiboksi kaudu telerisse edastatav sisu kätkeb nii tavatelevisiooni kui ka tellitavaid teenuseid. Telekommunikatsioonivõrgu operaatorid pakuvad selliseid teenuseid üha sagedamini. (Euroopa Audiovisuaalsektori Vaatluskeskus, „Tellitav videoteenus ja järelvaadatavad telesaated Euroopas" („Video on demand and catch-up TV in Europe"), lk 22).

9 Peamiselt telerina kasutatava seadme kohta majapidamise kohta – uuringuettevõtte Screen Digest andmetel.

10 http://www.telegeography.com/products/commsupdate/articles/2011/03/17/iptv-subs-reach-45-million-as-telcos-achieve-10-penetration-rate/.

11 Eurodata pressiteade, 24. märts 2011.

videote,[12] IPTV ja internetiühendusega telerite[13] kasutamisega tuleb interneti videoruumi edaspidi järjest enam jagada mitte ainult telekanalite ning kaabelvõrgu- ja lairibaoperaatorite, vaid ka uute turule sisenevate teenuseosutajate vahel[14]. Samuti iseloomustavad seda maastikku kiirelt arenevad suhtlusvõrgustikud ja suhtlusmeedia saidid, mis toetuvad interneti sisu loomisele ja üleslaadimisele lõppkasutaja poolt (kasutajate loodud sisu), ning nn pilvepõhiste teenuste turule ilmumine[15].

Tehingupõhiste tellitavate videoteenuste hulka kuuluvad nn laokataloogis leiduvate audiovisuaalteoste – peamiselt täispikkade mängufilmide, ent ka audivisuaalsete lühifilmide, dokumentaalfilmide, harivate saadete, animafilmide jms – jaemüük ja laenutus interneti kaudu. Euroopa tärkav tellitavate videoteenuste turg on dünaamiline, mitmekesine ja kiirelt kasvav, ehkki praegu jääb see veel kõigele vaatamata USA turust maha. Üldkokkuvõttes oli 2008. aastal Euroopas saadaval üle 500 tellitava audiovisuaalteenuse, mis tuginesid erinevatele ärimudelitele,[16] ning tellitavate videoteenuste kogukäive oli 544 miljonit eurot. Prognoositakse, et tellitavate videoteenuste käive kasvab Euroopas lähiaastail järsult ning seega moodustab see märksa olulisema osa audiovisuaalturust tervikuna[17]. ELis on olemas leviteenuste üleeuroopaliseks piiriüleseks edastuseks ja vastuvõtuks hästi rakendunud raamistik. Ühest küljest toetatakse audiovisuaalmeedia teenuste direktiivis ELis telesaadete edastamise ja vastuvõtu vabaduse põhimõtet. Teisest küljest täiendab seda raamistikku satelliit- ja kaabellevi direktiiv,[18] mille eesmärgiks on autoriõiguste ja nendega seotud õiguste andmise lihtsustamine piiriülese satelliitlevi ja kaabli kaudu taasedastamise teenuste puhul. Praegu ei ole olemas õigusakti, milles käsitletaks konkreetselt autoriõiguste ja nendega seotud õiguste andmist seoses piiriüleste audiovisuaalmeedia teenuste osutamisega interneti kaudu.

---

12 Viitab tavaliselt videoteenustele, mida osutatakse seadmete kaudu, mis ei kuulu traditsioonilise videoedastuse taristu raamesse, nagu internetiga ühendatud digiboksid, tahvelarvutid või mängukonsoolid.

13 Kirjeldab interneti integreerimist teleritesse (internetivõimalusega telerid).

14 2008. aasta lõpus olid 33 % tellitavate videoteenuste osutajatest televisiooniteenuse osutajad, 17 % telekommunikatsioonivõrgu operaatorid, 14 % videoteoste kogumisega tegelevad ettevõtjad, 9 % USA emaettevõtete tütarettevõtted. Teisteks tellitavate videoteenuste osutajateks olid kaabel- ja satelliittelevisiooni operaatorid, filmikompaniid, jaemüüjad, multimeedia kirjastajad ning seadmete tootjad. (Euroopa Audiovisuaalsektori Vaatluskeskus, „Tellitav videoteenus ja järelvaadatavad telesaated Euroopas", oktoober 2009, lk 116).

15 Pilvandmetöötlus tähendab mitmete serveripõhiste arvutiressursside kasutamist digitaalvõrgu kaudu. Vastupidiselt klassikalisele andmetöötlusele ei salvestata pilvepõhise teenuse kasutamise korral andmeid ja rakendusi enam kasutaja arvutisse, vaid teenusekäitaja serveritesse, mis võivad paikneda ka teises riigis. Seejärel pääseb kasutaja neile andmetele ligi võrgu kaudu – tavaliselt interneti kaudu – mis tahes asukohast.

16 Euroopa Audiovisuaalsektori Vaatluskeskus, „Tellitav videoteenus ja järelvaadatavad telesaated Euroopas", oktoober 2009, lk 113.

17 Allikas: KEA uuring „Multi-territory Licensing of Audiovisual Works in the European Union", lk 108 ja 109. Ühendkuningriigis langes aastal 2009 tellitavate videoteenuste arvele 139 miljonit eurot ehk 3 % filmimeelelahutuse tuludest ning 8 % jaemüügi/laenutuse turust (Ühendkuningriigi konkurentsikomisjon, „Movies on Pay TV Market Investigation", taustauuring „Pay TV and movies on pay TV"). USAs kasvas tellitavate videoteenuste maht aasta-aastalt 33 %, küündides 2010. aastal 13 %ni filmitud meelelahutuse jaemüügile/laenutusele kulutatud summadest (Digital Entertainment Group, „Year End 2010 Home Entertainment Report").

18 Nõukogu 27. septembri 1993. aasta direktiiv 93/83/EMÜ teatavate satelliitlevile ja kaabli kaudu taasedastamisele kohaldatavaid autoriõigusi ja sellega kaasnevaid õigusi käsitlevate eeskirjade kooskõlastamise kohta.

Tuleb meeles pidada, et kõik eraõiguslike poolte vahelised kokkulepped peavad vastama konkurentsiõigusele.

Nagu sissejuhatuses toonitatud, on enamik audiovisuaalmeedia teenustest suunatud riigisisesele vaatajaskonnale või konkreetsele keelepiirkonnale[19]. Mitut territooriumi hõlmavaid leviettevõtteid ei ole tekkinud kuigi palju ning sageli keelduvad leviettevõtted andmast üleeuroopaliselt kehtivaid õigusi, sest rajataguste tarbijate nõudlus ja potentsiaalsed reklaamist saadavad tulud ei õigusta praegu lisakulutusi teenuste juurutamisele ja sisu litsentsimisele[20]. Kuni tänaseni on suutnud laiendada oma tegevust piiri taha vaid temaatiliste teenuste osutajad, kes on spetsialiseerunud mängufilmidele, lastesaadetele, spordisaadetele, reisisaadetele vms ja kellel on tugev kaubamärgi identiteet.

Mitmed platvormid, mis pakuvad tehingupõhiseid tellitavaid teenuseid, hõlmavad ka mitut territooriumi[21]. Need kipuvad jätkama endist praktikat, et tarbija poole tuleb pöörduda „tema oma keeles", ning nad koostavad oma saadete valiku vastavalt kohalikele eelistustele, nagu keel, filmide klassifikatsioon, dubleerimise või subtiitrite nõuded, reklaam, puhkuseperioodid ja üldine tarbija maitse. See on kooskõlas sellega, mida on kogenud nii suured kui ka väikesed tootjad ja turustajad, kes on märkinud, et kuigi nad litsentsivad oma teoseid mitmele territooriumile, kui äri seda nõuab, on filmide reklaamiks ja müügiks igas konkreetses riigis ikkagi vaja suunatud ja kohalikke investeeringuid turundusse ja turustusse[22].

Mitut territooriumi hõlmavate teenuste tekkides kiputakse neid katsetama esmalt kõrgete sissetulekutega tarbijate ja tehnoloogiliselt keerukale tasandile jõudnud turgudel. Selle tagajärjel tekib oht, et väiksemad turud või liikmesriigid, kus keskmine sissetulek on väiksem, satuvad innovatiivsetele audiovisuaalpakkumistele juurdepääsu osas mahajääjate rolli. Pealegi on tõsiasja, et kõrgekvaliteedilised teosed on kättesaadavad ainult mõnede liikmesriikide tarbijaile, keeruline seletada Euroopa kodanikele, kes arvavad, et neil peaks olema teoste pakkumistele juurdepääsu võimalus sõltumata liikmesriigist, kus nad elavad[23].

Territoriaalse litsentsimise küsimus on hiljuti esile kerkinud seoses Inglismaa jalgpalli kõrgeima liiga kohtuasjaga[24]. See juhtum puudutab tingimusliku juurdepääsu tehnoloogia abil rakendatavaid piiranguid, mis on seotud juurdepääsuga territoriaalsel alusel eri

---

19 Vt 2002. aasta satelliit- ja kaabellevi direktiivi KOM(2002) 0430(lõplik), rakendamist käsitlev aruanne; samal teemal vt ka Bernt Hugenholtz, „Nouvelle lecture de la directive Satellite Câble: passé, présent et avenir".

20 Leviettevõtete teenuste geograafilist haaret mõjutavad tegelikult ka sellised tegurid nagu reklaamiandjate huvide geograafiline ulatus (leviettevõtete puhul, mis toetuvad reklaamist laekuvale rahastusele) ning asjaolu, kas õiguste hankimise kulud on põhituru äritegevusega võrreldes jätkusuutlikud. ELis moodustasid televisiooniteenuste tellimused 2009. aastal 38 % sektori tuludest, reklaam 32 % ja riiklik rahastus 30 % (Screen Digest). Lihtsalt öeldes on tasulise televisiooni mudeli puhul vaja saateid, mille eest tarbija on valmis maksma.

21 Nt Acetrax, Chello, Headweb, iTunes, Playstation Network Live, Voddler, Xbox Live.

22 Nt New Paramounti teosed on tellitavate videoteenustena kättesaadavad 21 ELi liikmesriigis, olgu siis interneti või digitaalse kaabel-, satelliit- või IPTV-võrgu kaudu.

23 Selles osas tuleb arvesse võtta teenuste direktiivi (12. detsembri 2006. aasta direktiiv 2006/123/EÜ teenuste kohta siseturul) artiklit 20, milles sätestatakse, et liikmesriigid tagavad, et teenuse kasutajatele ei kohaldata diskrimineerivaid nõudeid nende kodakondsuse või elukoha tõttu.

24 Kohtuasi C-403/08, Football Association Premier League Ltd *versus* QC Leisure, ning C-429/08, Karen Murphy *versus* Media Protection Services Limited.

liikmesriikidesse satelliidi kaudu edastatavatele spordisaadetele[25]. Euroopa Liidu Kohtu otsus selles asjas on peagi tulekul. Oma varasemates otsustes on Euroopa Liidu Kohus olnud arvamusel, et teenuste osutamise vabadus ei keela geograafiliste piirangute kehtestamist leviedastuse litsentsidele[26].

2.1. Õiguste andmine audiovisuaalmeedia teenuste edastamiseks interneti kaudu

Kuni hiljutise ajani seisnes leviedastajate tegevus peamiselt lineaarses edastuses (kas õhu, satelliidi või kaabli kaudu) ning audiovisuaalteoste kasutamiseks oli edastajatel tarvis hankida ainult autoritelt, esitajatelt ja tootjatelt õigused teoste reprodutseerimiseks ja levitamiseks/edastamiseks avalikkusele. Üha enam teevad aga leviedastajad vähemalt osa oma saadetest pärast esmast esitust kättesaadavaks tellimise teel (järelvaadatavate telesaadete teenused, allalaadimised). Tegelikult pakub enamik Euroopa suurematest telekanalitest telesaadete järelvaatamise teenust[27]. Pakutavad saated hõlmavad uudiseid, teleajakirju, sarju ja mängufilme. Et selliseid (tellitavaid) internetiteenuseid pakkuda, tuleb leviedastajatel hankida teistsugused õigused võrreldes nendega, mis on vajalikud esmaseks esitamiseks, nimelt reprodutseerimisõigus ja kättesaadavaks tegemise õigus[28].

Kui leviedastaja müüb oma internetiteenuseid väljaspool algse esituse territooriumi, tuleb tal hankida asjakohased õigused iga lisaterritooriumi jaoks. Tavaliselt antakse majanduslikud õigused audiovisuaalteosele kaastegijatelt (autoritelt, esitajatelt) üle tootjale ettemakse eest kas seaduse või lepingu alusel[29]. See võimaldab tootjal litsentsida enamikku selle audiovisuaalteose kasutamise viisidest, sealhulgas tellimise alusel kasutamist, igal üksikul juhul eraldi. Teisest küljest kätkeb teoste ja muu audiovisuaalteoses sisalduva materjali (eelkõige taustamuusika) interneti teel ja mitme territooriumi ulatuses kasutamise õiguste omandamine mõningatel juhtudel ja mõnede õigusteomanike jaoks märkimisväärseid halduslikke asjaajamisi ja tehingukulusid.

---

25 Üks Ühendkuningriigi pubipidaja näitas kõrgliiga kohtumisi, kasutades Kreekast imporditud dekooderkaarti. Kreeka satelliitleviedastaja oli aga ostnud leviõigused ainult Kreeka jaoks ning Kreeka dekooderkaardid olid Ühendkuningriigi leviedastaja poolt Ühendkuningriigi jaoks müüdavatest dekooderkaartidest tunduvalt odavamad. Kohtujuristi 3. veebruari 2011. aasta arvamuse kohaselt välistab teenuste osutamise vabadus sätted, mis keelavad krüpteeritud satelliittelevisioonile tingimusliku juurdepääsu seadmete kasutamise liikmesriigis, kui need on õiguste omaniku nõusolekuga juba teises liikmesriigis turule toodud. Lisaks ei ole lepinguline kohustus, mis nõuab leviedastajalt tema satelliidi dekooderkaartide väljaspool litsentsitud territooriumi kasutamise välistamist, kohtujuristi sõnutsi kooskõlas konkurentsieeskirjadega.

26 Coditel *versus* Ciné Vog Films, Euroopa Kohus, 19. märts 1980, kohtuasi 62/79, ning Coditel *versus* Ciné Vog Films (Coditel II), Euroopa Kohus, 6. oktoober 1982, kohtuasi 262/81.

27 Euroopa Audiovisuaalsektori Vaatluskeskus, „Tellitav videoteenus ja järelvaadatavad telesaated Euroopas”, oktoober 2009, lk 220.

28 Tuleb märkida, et need õigused on tehnoloogia seisukohast neutraalsed. Vajadus hankida kättesaadavaks tegemise õigus tuleneb pakutavast teenusest (teose „tellimisel” kättesaadavaks tegemine), olenemata edastamise platvormist või kasutatavast protokollist (nt kaabelvõrk, internetiprotokoll vm). Need õigused on sätestatud rahvusvahelistes lepingutes, millega EL ja liikmesriigid on liitunud (WIPO autoriõiguse leping ning WIPO esituse ja fonogrammi leping), ning ELi õigustikus (22. mai 2001. aasta direktiiv 2001/29/EÜ ehk infoühiskonna direktiiv).

29 Vt täpsemalt allpool punkt 4.

2.2. Õiguste andmine audiovisuaalmeedia teenuste taasedastamiseks

Saadete taasedastamine – mille all mõistetakse tavaliselt saate samaaegset edastamist teise ettevõtja, näiteks kaabeltelevisiooni operaatori poolt – on eraldi toiming, mille suhtes kohaldatakse autoriõigusi ning mis nõuab samuti õiguste omanike luba.

Satelliit- ja kaabellevi direktiivis sätestatakse teistest liikmesriikidest edastatud saadete samaaegse taasedastuse puhuks kaabli kaudu kaks erinevat autoriõiguste omandamise viisi. Ühelt poolt võivad leviedastajad litsentsida nii oma õigusi kui ka neile lepinguga üle antud õigusi individuaalkorras kaabeltelevisiooni operaatoritele[30]. Teisest küljest nõutakse direktiivis, et kõiki muid konkreetse saate kaabli kaudu taasedastamiseks vajalikke õigusi võivad hallata ainult kollektiivse esindamise organisatsioonid. Seda peeti vajalikuks samaaegse taasedastuse puhul kaabli kaudu, kuna vastasel korral oleks kaabellevi operaatoril keeruline tagada, et ta on omandanud õigeaegselt kõik õigused talle leviedastaja poolt edastatud saadetele ning seega vältida katkestuste ohtu saadete edastamise ajal[31]. Direktiivi sätteid kohaldatakse üksnes „esialgselt teisest liikmesriigist edastatud programmi samaaegsel, muutumatul ja täielikul taasedastamisel kaabel- või mikrolainesüsteemi vahendusel”[32].

Uued digitaalsed platvormid on loonud võimaluse saadete samaaegseks taasedastamiseks erinevate võrkude kaudu. DSLi,[33] IPTV, mobiilsidevõrkude ja muude digiplatvormide, nagu DTT,[34] operaatorid osutavad samuti saadete taasedastuse teenuseid. Saate taasedastamist interneti vahendusel nimetatakse tavaliselt samaaegseks edastuseks. Tekib küsimus, kas satelliit- ja kaabellevi direktiivi tehnoloogiaspetsiifilised sätted on vaja uuesti läbi vaadata, et töötada välja raamistik audiovisuaalmeedia teenuste piiriüleseks taasedastuseks, mis on edastusplatvormi osas kasutatava tehnoloogia mõttes neutraalne. Võib väita, et tundub, nagu oleks praktikas seda osaliselt juba rakendatud, kuna lairibaoperaatorid, kes osutavad analoogteenust – „samaaegset, muutumatut ja täielikku” taasedastust, on üleilmsesse kaabellevi taasedastuse süsteemi kaasatud. Tellitavaid teenuseid ega veebist pärinevaid voogedastuse teenuseid (tavaliselt nimetatakse veebileviks) ei ole sellesse kaasatud.

On ka väidetud, et praeguste kaabellevi taasedastuse eeskirjade kohaselt vastavalt satelliit- ja kaabellevi direktiivile võib õiguste omandamiseks olla tarvis mitut tehingut erinevate õigusi esindavate organisatsioonidega ning olukord ei pruugi olla piisavalt selge ja kindel selles osas, kellel on õigus milliseid õigusi litsentsida. Selles kontekstis on arutletud ka selle üle, kas kaabellevi taasedastuse puhul tuleks säilitada kohustuslik kollektiivne litsentsimine või anda õiguste omanikele vabadus väljastada litsentse individuaalsel alusel.

---

30 Satelliit- ja kaabellevi direktiivi artikkel 10.

31 Seepärast ei pea kaabellevi operaatorid hankima litsentsi kõigilt levis edastatavate saadete õiguste omanikelt eraldi, vaid taotlema litsentsi kollektiivse esindamise organisatsioonilt (kolmandate isikute vallatavatele õigustele) ja vastavalt leviedastajalt (otseselt leviedastaja valduses olevatele õigustele).

32 Satelliit- ja kaabellevi direktiivi artikli 1 lõige 3.

33 DSL (Digital Subscriber Line – digitaalne abonentliin) võimaldab digitaalset andmeedastust telefonivõrgu kaudu.

34 DTT (Digital Terrestrial Television – digitaalne maapealne televisioon) on saadete edastamine digitaalsel kujul raadiosagedustel. DTT vastuvõtt toimub antenni kaudu, samuti nagu maapealse analoogtelevisiooni puhul.

2.3. Õiguste andmine tehingupõhiste tellitavate teenuste osutamiseks

Audiovisuaalturud kogu maailmas toetuvad eksklusiivsetele esilinastustele, kus teatraalne esmaesitus mängib igas riigis, kus film kinolinale tuuakse, filmi kaubamärgi loomisel tähtsat rolli. Tootjad ja turustajad teenivad maksimaalselt tulusid sellega, et panevad filmi erinevate meediakanalite kaudu müüki järk-järguliselt (nn meedialuugid)[35]. Need luugid ehk kronoloogia on liikmesriigiti erinevad, ehkki näiteks mängufilmi puhul on tavaline järjestus järgmine: esilinastus kinos, videod / DVDd / Blu-ray kettad, tellitavad videod, tasuline televisioon ning lõpuks tasuta eetrisseantav televisioon. Valdavas enamikus liikmesriikidest määratakse meedialuukide kasutamise järjestus ja iga meedialuugi kasutamise kestus õiguste omanike ja turustajate vahelise lepinguga. Kahes liikmesriigis kehtivad aga esmaesituste kanalite kohta spetsiaalsed regulatiivsed eeskirjad,[36] samas kui mõnes teises seotakse filmile toetuse andmine kokkulepitud teatraalse esilinastusega[37].

Edasiste versioonide (järgnevalt kasutatavate meedialuukide) turundus ehitatakse üles teatraalsele esilinastusele, millest arvatakse, et see määrab väga suures osas, kui suureks kujuneb konkreetse filmi tasuvus tervikuna. Nüüd on filmitootjad ja -turustajad hakanud oma tavapäraseid müügikanaleid ümber järjestama, kaasates ka tellitavate videoteenuste kanali, sealhulgas tehes filmid näiteks kättesaadavaks ka tehingupõhiste tellitavate videoteenuste kaudu samal ajal kui kinos või DVDdel[38]. See muutus on osaliselt tingitud tõsiasjast, et turustus võib kaotada oma hoo, kui ajavahemik teose esmalinastuse ja järgneva turustuse vahel teiste kanalite kaudu on liiga pikk. Samal ajal esitab praegusele järk-järgulise turustuse ja territoriaalse linale paiskamise süsteemile tõsise väljakutse vaatajate kasvav huvi pääseda audiovisuaal- ja filmiteostele ligi peaaegu kohe pärast nende esilinastust, sõltumata sellest, kus nad elavad. Üha enam on filmide piraatkoopiad internetis kättesaadavad isegi juba enne filmi esilinastust kinos või televisioonis, mis survestab veelgi enam erinevate meedialuukide kasutamise kestust lühendama[39].

Euroopa filmitootjad peavad teatraalset esilinastust Euroopa filmide puhul eriti oluliseks, arvestades nende suhteliselt tagasihoidlikke reklaamieelarveid[40]. On ilmne, et mis tahes lähenemine, mis võtab tootjatelt ja turustajatelt ära võimaluse oma investeeringud lepingulise turustuse ja turunduskokkulepete kaudu tagasi teenida, kahandab tõenäoliselt olulisel määral motivatsiooni filmitootmisse investeerida.

---

35 Meedialuukide kohta pärast teatraalset esilinastust vt KEA uuring „Multi-territory Licensing of Audiovisual Works in the European Union", lk 56.

36 Prantsusmaa ja Portugal. Vt Martin Kuhr „Media Windows in Flux" , IRIS Plus, lk 4 ja 5.

37 Nt Saksamaa, Austria, *ibid*.

38 Nt Ameerika filmikompanii Warner Bros „Day and Date" („Päev ja kuupäev") algatus, mille raames paisatakse tellitav videoteenus müüki samal päeval DVDga. „Date and Date" teoseid paisatakse turule enamikus ELi liikmesriikides. Ka Euroopa operaatorid on hakanud katsetama selliste alternatiivsete turustusmudelitega. Näiteks Curzon Artificial tõi turule Fatih Akini filmi „The Edge of Heaven" („Taeva äär"). Film paisati kinolinale 2008. aasta alguses ning piiratud aja vältel (14 päeva) lubati seda näidata ka Sky telekanalis tellitava videoteenusena tavalisest kallima hinna eest (enam-vähem sama raha eest kui kinopileti hind). Curzon arvab, et see tellitava videoteenuse eksperiment tõstis oluliselt ka seda filmi kinos vaatamas käinute arvu, ning pärast seda on ta kasutanud sama võtet ka mitme teise filmiga.

39 Euroopa Audiovisuaalsektori Vaatluskeskus, „Tellitav videoteenus ja järelvaadatavad telesaated Euroopas", oktoober 2009, lk 75.

40 See on veelgi määravama tähtsusega ühistootmise korral, sest teisel territooriumil asuv(ad) kaastootja(d) (tootjat esindavad turustajad) eeldab (eeldavad) vastutasuks oma investeeringu eest ainuõigusi oma territooriumil. See kehtib ka muu tootmise puhul. Müügiesindaja annab teistes liikmesriikides tegutsevatele turustajatele nende territooriumil ainuõigused.

Nagu eespool selgitatud, antakse majanduslikud õigused audiovisuaalteostele (sealhulgas kättesaadavaks tegemise õigus) tavaliselt üle autoritelt ja esitajatelt tootjale (seaduse või lepingu alusel). See võimaldab tootjal väljastada litsents enamikule nõutavatele õigustele seoses tellitavate videoteenustega ise ja otse. Nagu selgub, võib aga õiguste hankimine olla mõne tellitavate videoteenuste osutaja jaoks siiski töömahukas ja kallis. Esiteks võivad tootjad olla jaganud kasutusõigused eelrahastamislepingute raames eri territooriumide vahel, nii et igal territooriumil on määratud haldama turundust ja turustust erinev edasimüügipartner. Teiseks nähakse mõnikord probleemi selguse puudumises selles osas, millised õigused on vaja hankida tervikteoste kasutamiseks ja millised muu audiovisuaalteoses sisalduva materjali kasutamiseks.

2.4. Euroopa filmide tootmine ja turustamine

EList on saanud maailma üks suurimaid filmitootjaid: 2009. aastal toodeti ELis 1 168 mängufilmi (võrdluseks: USAs toodeti 677 mängufilmi)[41]. Euroopa filmide arvele langeb hinnanguliselt 25 % ELi kinokülastustest, samas kui USA filmide turuosa on 68 %[42]. Teisalt USAs oli USA filmide turuosa 2009. aastal 93 %, samas kui ELi filmide turuosa oli 7 %. Internetis levitavate filmide kohta avalikult kättesaadavaid andmeid ei ole.

Need arvud peegeldavad tõsiasja, et Euroopa filmitööstus põrkub vastakuti mõningate ainulaadsete struktuursete iseloomulike omadustega, nagu keelelised ja kultuurilised eripärad ning riigisiseste turgude eelistused ja rahaliste ressursside piiratud kättesaadavus. Euroopa audiovisuaalsektor on sügavalt killustatud, koosnedes arvukatest väike- ja keskmise suurusega ettevõtetest (VKEdest)[43]. Euroopas ei ole olnud võimalik arendada välja sarnast stuudiote süsteemi, nagu on välja arendanud Hollywoodi suurtootjad. Võrreldes teiste maadega, kannatab Euroopa alainvesteeringute all[44] ning keskmise Euroopa filmi eelarve on vaid murdosa võrreldes suurstuudiote filmide eelarvetega[45]. Euroopa filmid saavutavad tihtipeale edu oma koduterritooriumil, ent nagu eespool esitatud arvud näitavad, kipub nende levik ja austajaskond väljaspool nende valmistamisterritooriumi jääma väikeseks.

Arvestades Euroopa kino struktuurseid probleeme, ei ole selle sektori arendamist jäetud pelgalt turujõudude meelevalda. Meediakanalite paljusus, kultuuriline ja keeleline mitmekesisus ning alaealiste kaitse on näited üldist huvi pakkuvatest eesmärkidest, mis on püstitatud ELi õigusaktides, eelkõige audiovisuaalmeedia teenuste direktiivis. Niisamuti on kõnealuse direktiivi ja MEDIA programmi[46] eesmärk edendada Euroopa teoste tootmist ja turustamist nii lineaarsete kui ka mittelineaarsete teenuste valdkonnas. MEDIA programmieesmärk on eelkõige suurendada Euroopa audiovisuaalteoste levi ja vaadatavust nii ELis kui ka väljaspool seda. Praegu läbivaadatavas teatises kinovaldkonnale riigiabi andmise

---

41 Võrdluseks: Indias, Jaapanis ja Hiinas toodeti aastal 2009 vastavalt 819, 456 ja 445 filmi. Euroopa Audiovisuaalsektori Vaatluskeskus, „Focus 2010”.

42 Sealhulgas Euroopas toodetud filmid, milleks kasutati investeeringuid USAst.

43 2007. aastal oli Prantsusmaal üle 600 filmitootmisega tegeleva ettevõtja, Ühendkuningriigis üle 400 ja Saksamaal üle 200.

44 Investeeringud inimese kohta küünivad USAs 41 dollarini, Jaapanis 20 dollarini ja Euroopas 13 dollarini (Screen Digest, 2011).

45 2010. aastal oli keskmine Prantsuse algupärase filmi eelarve 5,48 miljonit eurot, CNC „La production cinématographique en 2010”, lk 10.

46 http://ec.europa.eu/culture/media/index_en.htm.

kohta[47] on sätestatud raamistik, mis võimaldab liikmesriikidel anda rahalist abi filmide levitamiseks ja tootmiseks, säilitades samas võrdsed võimalused siseturul.

Euroopa Komisjon mõistab, et säilitamaks investeeringud kohalikku toodangusse on väga tähtis roll riiklikel rahastamissüsteemidel ja tihedate seoste loomisel erinevate platvormide vahel, sest traditsioonilised leviedastajad on audiovisuaal- ja filmitoodangu suurimad tellijad ja turustajad[48]. Samuti on nad mõningatel juhtudel seadusega kohustatud investeerima kindla protsendi oma käibest kohalikku toodangusse.

MEDIA programm, mis on välja töötatud vastuseks Euroopa kultuuriturgude killustatusele, pakub edukat toetusmehhanismi nii Euroopa filmide kättesaadavusele mitmel territooriumil kui ka tekkivatele tellitavate videoteenuste platvormidele. Aastal 2010 hõlmas ainult üht riiki 16 toetatud projektist vaid neli[49]. Ülejäänud 12 projekti olid rahvusvahelise haardega, mis ei olnud tingimata piiratud Euroopa Liidu territooriumiga[50].

3. POLIITILISED LÄHENEMISED

Euroopa Komisjon on väljendanud kindlat tahet aidata kõrvaldada erinevused internetiteenuste kättesaadavuses tarbijatele, luues selleks mitut territooriumi hõlmavate ja üleeuroopaliste teenuste autoriõiguste interneti teel litsentsimise Euroopa raamistiku[51]. Vastavalt intellektuaalomandi õiguste strateegias märgitule esitab komisjon 2012. aasta algul õigusakti ettepaneku, et täiustada autoriõiguste kollektiivset haldamist muu hulgas suurema läbipaistvuse ja kollektiivse esindamise organisatsioonide parema juhtimise kaudu ning tagada seeläbi, et kollektiivne haldamine areneks ja vastaks mitut territooriumi hõlmava litsentsimise vajadustele. Audiovisuaalteoste osas, mille puhul on sageli võimalik litsentsimine otse ühe kindla isiku (tootja) kaudu, võib see õiguste kollektiivse litsentsimise lihtsustamise raamistik olla eriti tähtis mõnede aspektide puhul, nagu õiguste andmine audiovisuaalteoses sisalduvale muusikale.

On esitatud ettepanekuid ka muude valikute kohta. Üks võimalus on laiendada nn päritolumaa põhimõtet, millele toetub edastus satelliidi kaudu (nagu on sätestatud satelliit- ja kaabellevi direktiivis), ka saadete edastamisele interneti kaudu, eelkõige niisuguste teenuste osutamisele,

---

47 Komisjoni teatis, milles käsitletakse kinematograafiliste ja muude audiovisuaalsete teostega seotud teatavaid õiguslikke aspekte, KOM(2001) 534 (lõplik), 26.9.2001.

48 Näiteks andsid telekanalid Ühendkuningriigis 2009. aastal 31 % filmitud meelelahutuse tuludest (Ühendkuningriigi konkurentsikomisjon, „Movies on Pay TV Market Investigation", taustauuring "Pay TV and movies on pay TV"). Prantsusmaal rahastati aastal 2010 ühistoodangu ja õiguste ettemüügi eest leviedastajatele ning turustuslepingute arvelt ligikaudu 55 % filmidest, mille eelarve oli suurem kui 7 miljonit eurot (CNC „La production cinématographique en 2010", lk 17).

49 Neil platvormidel peab olema „minimaalselt Euroopa mõõde" (need peavad hõlmama teoseid vähemalt viiest nõuetele vastavast riigist, mis esindavad viit ELi ametlikku keelt). Vastavalt toetuse saamise kriteeriumidele antakse erilisi plusspunkte platvormidele, mis pakuvad piiri- ja keeleülest turustust.

50 MEDIA programmist toetatakse tellitavate videoteenuste platvorme, nagu MUBI, UNIVERSCINE ja EUROVOD. Näiteks EUROVOD ja MUBI (http://mubi.com) on saavutanud kaubamärgi tuntuse ning tänu nende lepingule Sony Playstationiga on neil head väljavaated läbi lüüa. Väikeses osas oma tootekataloogist pakuvad nad filme kõikjalt Euroopast ning lisaks pakuvad nad mitmesuguseid katalooge territoriaalsel alusel. MEDICI (www.Medici.TV) on saanud rahvusvaheliselt tuntuks konkreetses valdkonnas (klassikaline muusika) ning pakub interneti kaudu muusikaliste ettekannete salvestuste voogedastuse teenuseid. Ka mobiilside projektidel, mida MEDIA programmist toetatakse, nagu Shortz (www.shortz-tv.com), on üleeuroopaline haare.

51 Vt Euroopa Komisjoni teatis intellektuaalomandiõiguste ühtse turu kohta, KOM(2011) 287, lk 11.

mis on kättesaadavad tellimisel ja mis on leviedastustegevuse kõrval abitegevused (nt järelvaadatavad telesaated). Selle stsenaariumi kohaselt oleks kohaldatavaks õiguseks selle riigi õigus, kust edastus interneti teel pärineb, ehkki osapooled saavad ühtlasi tagada, et litsentsitasu arvutamisel võetaks arvesse kõiki edastuse tahke, sealhulgas tegelikku ja potentsiaalset vaatajaskonda ning keeleversiooni[52]. Lisaks ei mõjutaks sellise päritolumaa põhimõtte rakendamine osapoolte vabadust sõlmida omavahelisi lepinguid, mis tähendab, et õiguste omanikud ja kommertskasutajad saavad litsentsitingimuste määramisel litsentsi kehtivuse territoriaalse ulatuse kokku leppida omavahelise lepinguga[53].

Tekib küsimus, kuidas interneti teel edastuste puhul päritolumaad määrata[54]. See on eriti oluline tehingupõhiste tellitavate teenuste puhul, kus päritolumaa põhimõtte juurutamine võib kergesti kaasa tuua regulatiivse arbitraaži seoses teenuseosutaja tegevuskoha riigi valikuga. Audiovisuaalteoste väärtus sõltub nende keelest ning enamik audiovisuaalmeedia teenuste osutajatest keskendub peamiselt oma riigi vaatajaskonnale või parimal juhul tuntumatele keelerühmadele. Selle probleemi täpne ulatus ja päritolumaa põhimõtte laiendamise lisandväärtus vajavad hindamist. Samuti tuleb uurida muid küsimusi, mis puudutavad õiguste omanike kaitstuse astet ja vajadust täiendava ühtlustamise järele. Ka on vaja vaagida põhjusi, miks ei ole see lähenemine siiani, kui asjakohast direktiivi on kohaldatud rohkem kui 15 aastat, ikka veel viinud laialdase üleeuroopaliste satelliitedastuse teenuste tekkimiseni[55].

Intellektuaalomandiõiguste strateegias võttis komisjon endale kohustuse uurida märksa kaugemale ulatuva lähenemise – üldise ühtse Euroopa autoriõigusseadustiku loomise otstarbekust. Sellise ühtse Euroopa autoriõigusseadustiku koostamisel võiks tugineda olemasolevate ELi autoriõiguste direktiivide kodifitseerimisele, mille raames uuritaks vajadust minna praegusest ühtlustatusest kaugemale.

See annaks ka võimaluse uurida, kas oleks vaja uuendada infoühiskonna direktiivi[56] kohaselt lubatavaid autoriõiguste erandeid ja piiranguid. Lisaks kõnealusele seadustikule võiks uurida vabatahtliku ühtse autoriõiguse loomise teostatavust vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 118[57]. Vabatahtlik autoriõigus tehtaks kättesaadavaks vabatahtlikul alusel ning see võiks toimida paralleelselt riiklike autoriõigustega. Tulevastel audiovisuaalteoste autoritel või tootjatel oleks võimalus oma teosed registreerida ning seejärel hankida üksainus autoriõigus, mis kehtiks kogu ELis. Tuleb põhjalikult uurida sellise autoriõiguse rakendamise teostatavust, tegelikku vajadust selle järele ja selle materiaalseid eeliseid ning ühtlasi seda, mida toob kaasa selle rakendamine kõrvuti olemasoleva territoriaalse kaitsega.

Nii selles kui ka teistes valdkondades on väljendatud muret, et õiguste omanikke käsitlev info ei pruugi olla väga täpne. Seepärast tundub mõttekas uurida audiovisuaalteoste õiguste

---

52 Direktiivi 93/83/EÜ 17. põhjendus.

53 Satelliit- ja kaabellevi direktiivi 16. põhjendus.

54 Satelliitedastuse puhul toimub side selgelt ühe liikmesriigi piires: saateid kandev signaal suunatakse leviedastusorganisatsiooni juhtimisel ja vastutusel katkematusse juhtimisahelasse, mis viib ühelt poolt satelliidini ja teiselt poolt alla maa suunas. Satelliit- ja kaabellevi direktiivi artikli 1 lõike 2 punkt b.

55 Paljudel juhtudel on satelliitsaadete geograafiline ulatus endiselt piiratud ning üleeuroopalisi teenuseid on tekkinud väga vähe. Üks uuring tuvastas, et ELi satelliidikanaleist on rahvusvahelised alla poole ning need on peamiselt infokanalid, täiskasvanute kanalid ja vähemuskeelte kanalid (vt KEA uuring „Multi-territory Licensing of Audiovisual Works in the European Union", lk 146).

56 22. mai 2001. aasta direktiiv 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas.

57 Vt Euroopa Komisjoni teatis intellektuaalomandiõiguste ühtse turu kohta, KOM(2011) 287, lk 11.

omanikke puudutavate andmete haldussüsteemide väljatöötamise võimalusi[58]. Lisaks, arvestades vajadust anda õigusi varem olemasolevatele teostele ja audiovisuaalteostes sisalduvatele kitsamatele materjalidele, tundub olevat mõttekas uurida viise, kuidas eri sektorid saaksid õiguste omanduse teabe allikaid ühiselt kasutada.

3.1. Küsimused

1. Missugused peamised õiguslikud ja muud takistused – autoriõigustega seotud ja muud – pärsivad audiovisuaalteoste piiriülest levitamist ja digitaalse ühtse turu arengut? Millised raamtingimused tuleks vastu võtta või paika panna, et stimuleerida dünaamilist audiovisuaalteoste digitaalset ühtset turgu ja lihtsustada mitut territooriumi hõlmavat litsentsimist? Missuguseid peaksid olema peamised prioriteedid?

2. Millised praktilised probleemid tekivad audiovisuaalmeedia teenuste osutajatel õiguste hankimisel audiovisuaalteostele a) ühe territooriumi ulatuses ning b) mitme territooriumi ulatuses? Missuguseid õigusi kahjustatakse? Missuguste kasutusviiside puhul?

3. Kas autoriõiguste hankimise probleemid saaks lahendada litsentsimise raamistiku parandamisega? Kas ELis kehtiv territoriaalne autoriõiguste süsteem on internetikeskkonnas asjakohane?

4. Millised tehnoloogilised vahendid (nt juurdepääsukood) oleksid mõeldavad, et võimaldada tarbijatel olenemata asukohast juurde pääseda „oma” saadetele ja muudele teenustele ning „oma” loomesisule? Kuidas võivad sellised lahendused mõjutada litsentsimismudeleid?

5. Kas oleks teostatav laiendada satelliitedastuse suhtes kohaldatavat päritolumaa põhimõtet ka interneti kaudu osutatavatele audivisuaalmeedia teenustele ning millised oleksid selle eelised ja puudused? Kuidas oleks kõike asjakohasem määrata interneti kaudu edastatavate teoste päritolumaa?

6. Kui suured oleksid kulud ja kasud, kui autoriõiguste andmise süsteemi laiendatakse audiovisuaalmeedia teenuste piiriülesele taasedastusele kaabli kaudu tehnoloogiliselt neutraalsel alusel? Kas selline laiendus peaks piirduma nn suletud keskkondadega, nagu IPTV, või peaks see hõlmama kõiki interneti kaudu teostatava avatud taasedastuse vorme (samaaegne edastus)?

7. Kas on tarvis erimeetmeid seoses kiirelt arenevate suhtlusvõrgustike ja suhtlusmeedia saitidega, mis toetuvad interneti sisu loomisele ja üleslaadimisele lõppkasutajate poolt (blogid, netisaated, postitused, wikid, *mash-up*’id, failide ja videote ühiskasutamine)?

8. Kuidas mõjutab edasine tehnoloogiline areng (nt pilvandmetöötlus) audiovisuaalteoste levitamist, sealhulgas teoste edastamist mitmetele erinevatele seadmetele ja klientide võimalust pääseda teostele ligi olenemata oma asukohast?

---

[58] Audiovisuaalteoste tootjad on praegu töötamas välja rahvusvahelist audiovisuaalteoste identifitseerimisnumbrite süsteemi (ISAN, International Standard Audiovisual Number – audiovisuaalteose rahvusvaheline standardnumber). Kuni tänaseni ei sisalda ISAN teavet õiguste omanduse kohta ning süsteemis osalemine on vabatahtlik. Mõned USA suuremad filmistuudiod on töötamas välja sarnast süsteemi (EIDR, Entertainment Identifier Registry – meelelahutuse identifitseerimise register).

9. Kuidas saaks tehnoloogia abil õiguste andmist lihtsustada? Kas audiovisuaalteoste tuvastamise süsteemide väljatöötamine ja õiguste omanike andmebaaside koostamine lihtsustaks õiguste andmist audiovisuaalteoste levitamiseks interneti kaudu? Missugust osa peaks selles etendama Euroopa Liit?

10. Kas praegused järkjärgulisele platvormile ja territoriaalsetele esmalinastamise valikutele toetuvad filmide rahastamise ja turustamise mudelid on interneti kaudu pakutavate audiovisuaalteenuste kontekstis veel asjakohased? Kuidas saaks kõige paremini soodustada vanemate filmide, mille suhtes ei kehti enam ainuõiguste lepingud, levitamist interneti kaudu kogu ELis?

11. Kas filmitootmise riikliku rahastamise kontekstis peaks liikmesriikidel olema keelatud õiguslikult siduvate esmalinastamise kanalite rakendamine või kehtestamine?

12. Missuguseid meetmeid tuleks rakendada, et tagada Euroopa teostele suurem turuosa ja/või silmapaistvam koht saadete kataloogides, mida tellitavate audivisuaalmeedia teenuste osutajad valikuks välja pakuvad?

13. Millised oleksid võimalikud eelised ja puudused, kui ühtlustada ELis autoriõigused üldise autoriõigusseadustiku vastuvõtmisega?

14. Kas oleks vaja juurutada vabatahtlik ühtne ELi autoriõigus? Millised omadused peaksid ühtsel autoriõigusel olema, sealhulgas võrreldes riiklike õigustega?

4. HÜVITISTE MAKSMINE ÕIGUSTE OMANIKELE AUDIOVISUAALTEOSTE INTERNETIS KASUTAMISE EEST

Euroopa Komisjon on seisukohal, et õiguste omanikele tuleb tagada asjakohased hüvitised. Samal ajal on piiriüleste teenuste arendamiseks digitaalsel ühtsel turul väga tähtis, et piiriüleste teenuste omandikuuluvus ja õigused oleksid läbipaistvad ning uute teenuste juurutamise kulud oleksid prognoositavad. Lõppkokkuvõttes peaks edukate piiriüleste teenuste soodustamine tooma kaasa loojatele makstavate hüvitiste suurenemise.

Kuigi majanduslikud ainuõigused ja kaitse termin on ELis laiaulatuslikult ühtlustatud,[59] on autorsuse ja esmaautorsuse eeskirjad ELis ainult osaliselt ühtlustatud. Komisjon on märkinud oma aruandes filmi- ja audiovisuaalteoste autorsuse küsimusest ühenduses[60]:

„Selle ühtlustamise tulemusena käsitavad kõik liikmesriigid nüüd filmi pearežissööri ühena selle autoritest. Samas ei ole ühenduse õigusaktidega saavutatud filmi- ja audiovisuaalteoste

---

59 Direktiiv 93/83/EMÜ teatavate satelliitlevile ja kaabli kaudu taasedastamisele kohaldatavaid autoriõigusi ja sellega kaasnevaid õigusi käsitlevate eeskirjade kooskõlastamise kohta; direktiiv 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas; direktiiv 2006/115/EÜ rentimis- ja laenutamisõiguse ja teatavate autoriõigusega kaasnevate õiguste kohta intellektuaalomandi vallas ning direktiiv 2006/116/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste kaitse tähtaja kohta.

60 KOM(2002) 0691 (lõplik), 6. detsember 2002.

autorsuse mõiste täielikku ühtlustatust. Väikeseid erinevusi esineb veel selles küsimuses, keda filmi valmistamise töörühma liikmetest tuleks lugeda pearežissööri kõrval kaasautoriteks[61].”

Lisaks erinevad riigiti õiguste üleandmise ja loovutamise eeskirjad, nagu ka õigusjärgluse eeskirjad. Samuti on eri liikmesriikides erinev õiguste üleandmise raamistik[62]. Mõnede arvates kujutab audiovisuaalteoste litsentsimisele Euroopa Liidus tõsist probleemi ELi eri piirkondades kasutatavate lähenemiste ebaühtlus, mis muudab litsentsimise keeruliseks ja aeganõudvaks.

4.1. Autoritele hüvitiste maksmine nende teoste internetis kasutamise eest

Üldiselt annavad autorid oma majanduslikud ainuõigused üle tootjale ühekordse makse ehk väljaostusumma eest hüvitamaks nende panus audiovisuaalteose valmimisse (kirjutamine ja/või lavastamine jne). See, et autorid saaksid hüvitist oma teose iga üksikkasutuse pealt, nagu kinolinastuste arv või DVDde läbimüük, ei ole sugugi tavaline[63]. Samuti ei ole enamikus liikmesriikides sätestatud raamistikku audiovisuaalteoste autoritele hüvitiste maksmiseks kasutuskordade arvu pealt nende teoste kasutamise korral interneti kaudu[64].

Mõnes liikmesriigis (Prantsusmaa, Belgia ja Bulgaaria) on audiovisuaalteoste autoreid esindavatel kollektiivse esindamise organisatsioonidel lepinguline õigus koguda oma liikmete nimel tasusid üksikkasutuste pealt nende liikmete teoste edastamise eest televisioonis. Mitmes teises riigis (Hispaania, Itaalia, Poola) peetakse seaduse kohaselt autorile kasutuskordade arvu pealt hüvitiste maksmise eest vastutavaks lõplikku turustajat, tavaliselt leviedastajat. Sellele vaatamata on tootjale ette nähtud majanduslikud õigused, mis tuleb teose kasutamiseks omandada.

Võib väita, et autorid ei saa oma teoste internetis kasutamisest mingit majanduslikku kasu, kui neile ei maksta kasutuskordade arvu pealt proportsionaalset hüvitist. Üks võimalus selle vea parandamiseks oleks võõrandamatu õiguse kehtestamine hüvitisele teose kättesaadavaks tegemise õiguse eest, mida hallataks kohustuslikus korras kollektiivsel alusel. Teine võimalus oleks edendada autorite suutlikkust pidada läbirääkimisi individuaalselt või kollektiivselt. Seda võib pidada parimaks viisiks, kuidas autorite ainuõigusi maksimaalselt väärtustada, eriti

---

61 Näiteks Prantsuse õiguse järgi loetakse mitmeid audiovisuaalteose valmimisele kaasa aidanud inimesi autoriteks: stsenaariumi autor, filmiadaptsiooni autor, dialoogi autor, spetsiaalselt filmi jaoks kirjutatud muusikateoste autor, režissöör ning filmiliselt adapteeritud töö autor. Saksamaal võidakse igaüks, kes on andnud mingi loomingulise panuse, lugeda kaasautoriks. Saksa kohtud on seni määratlenud autoritena režissööri, operaatorit ja toimetajat. Ühendkuningriigis, Iirimaal ja Luksemburgis on ka filmi produtsent audiovisuaalteose kaasautor.

62 Näiteks Prantsuse audiovisuaaltoodangut käsitlevates õigusaktides lähtutakse eeldusest, et kõik majanduslikud õigused filmile on üle antud produtsendile, samas kui Austrias või Itaalias on produtsent kõigi filmi kasutamise õiguste algne omanik. Ühendkuningriigis eeldatakse, et filmi algne autor on selle pearežissöör ning õigused antakse üle produtsendile „alltöövõtu” („*works for hire*” doctrine) korras, mis eeldab, et produtsent palkab režissööri tööle. Teistes liikmesriikides, nagu Belgias, Kreekas, Madalmaades, Portugalis, Rootsis, Soomes või Taanis, on samuti määratletud erineva raamistikuga eeldused.

63 Rentimise ja laenutamise direktiivis sätestatakse autorite ja esitajate kasuks võõrandamatu õigus õiglasele hüvitisele, mida rakendatakse DVDde laenutuste korral. Selle hüvitise suhtes ei kohaldata kohustuslikku kollektiivset haldust.

64 2001. aasta infoühiskonna direktiivi kohaselt antud „kättesaadavaks tegemise” õigus antakse enamikul juhtudest ette üle tootjale.

seepärast, et tulevikus võib neile kuuluv kättesaadavaks tegemise õigus osutuda üheks nende kõige väärtuslikumaks varaks läbirääkimiste pidamisel.

4.2. Esitajatele hüvitiste maksmine nende teoste internetis kasutamise eest

Nagu audiovisuaalteoste autorite puhul, antakse enamikus ELi riikidest ka audiovisuaalteoste esitajate majanduslikud ainuõigused, sealhulgas internetis interaktiivseks kasutamiseks kättesaadavaks tegemise õigus tavaliselt seaduse või lepingu alusel juba ette üle tootjale ühekordse makse eest. Ainult mõnes liikmesriigis, näiteks Hispaanias, on sätestatud audiovisuaalteoste esitajatele õiglane hüvitis tagamaks, et nad saavad proportsionaalse osa oma esituste kasutamise eest laekunud tuludest.

Võib väita, et ka esitajatel peaks olema võrdväärselt õigus ühtlustatud alusel võõrandamatule õigusele hüvitisele, millest nad saaksid kasu isegi pärast seda, kui nad on oma kättesaadavaks tegemise ainuõiguse üle andnud. Selle õiguse alusel sissekasseeritavaid tasusid võiksid samuti koguda kohustuslikus korras kollektiivse esindamise organisatsioonid. Taas kord tuleks kaaluda muid vahendeid tagamaks, et esitajad saaksid pidada läbirääkimisi asjakohase hüvitise üle kas individuaalselt või kollektiivselt.
Autorite ja esitajate hüvitisi silmas pidades võib väita, et veel ühe hüvitiseõiguste astme loomine võib muuta olukorra veelgi segasemaks selles osas, kust ja kellelt tuleks litsentsid hankida (eriti arvestades ühtlustatuse puudumist ELis autorsuse eeskirjade osas), ning seada kasutajad olukorda, kus nad peavad iga audiovisuaalteose puhul tegelema mitme hüvitisnõudega ja tasuma selle eest rohkem kui üks kord. Seega võib selle võimaluse lugeda audiovisuaalteoste internetis levitamise platvormide arengu seisukohast kahjulikuks, kuna see suurendaks tehingukulusid ning õiguslikku ja majanduslikku ebakindlust.
Tähtis on hinnata, kas uute kollektiivselt hallatavate hüvitiseõiguste loomine on ainuke vahend asjakohase hüvitamise tagamiseks või on võimalik kehtestada alternatiivseid mehhanisme tagamaks, et autorite ja esitajate saadav hüvitis peegeldaks adekvaatselt teose edukust[65].

4.3. Küsimused

15. Kas audiovisuaalteoste piiriülese litsentsimise lihtsustamiseks ELis on vaja ühtlustada autorsuse ja/või audiovisuaaltoodangu suhtes omatavate õiguste üleandmise mõistet?

16. Kas audiovisuaalteoste *autoritele* oleks vaja anda Euroopa tasandil võõrandamatu õigus hüvitisele, et tagada neile proportsionaalne hüvitis nende teoste internetis kasutamise eest pärast seda, kui nad on kättesaadavaks tegemise õiguse üle andnud? Kui jah, kas neid õigusi hüvitisele peaksid kohustuslikus korras haldama kollektiivse esindamise organisatsioonid?

17. Millised oleksid kõigile väärtusahela sidusrühmadele, sh tarbijatele sellise õiguse kehtestamise kulud ja kasud? Milline oleks selle mõju eelkõige audiovisuaalteoste piiriülesele litsentsimisele?

18. Kas audiovisuaalteoste *esitajatele* oleks vaja anda Euroopa tasandil võõrandamatu õigus hüvitisele, et tagada neile proportsionaalne hüvitis nende esituste internetis kasutamise

---

[65] Näiteks üks võimalus, kuidas tagada, et autoritele ja esitajatele makstav hüvitis peegeldaks adekvaatselt teose edukust, võiks olla õiguslikult siduvate sätete kehtestamine läbipaistvuse ja lepingutes sätestatavate hüvitiste kohta.

eest pärast seda, kui nad on oma kättesaadavaks tegemise õiguse üle andnud? Kui jah, kas neid õigusi hüvitisele peaksid kohustuslikus korras haldama kollektiivse esindamise organisatsioonid?

19. Millised oleksid kõigile väärtusahela sidusrühmadele, sh tarbijatele sellise õiguse kehtestamise kulud ja kasud? Milline oleks selle mõju eelkõige audiovisuaalteoste piiriülesele litsentsimisele?

20. Kas on mingeid muid vahendeid tagamaks asjakohase hüvitise maksmine autoritele ja esitajatele ning kui on, siis millised?

5. ERILISED KASUTUSVIISID JA ERILISED KASUSAAJAD

5.1. Filmipärandiga tegelevad asutused

Tulenevalt nende avaliku huviga seotud ülesannetest, nagu nende kollektsioonides leiduvate teoste säilitamine, taastamine ning nendele kultuurilistel ja hariduslikel eesmärkidel juurdepääsu võimaldamine, on filmipärandiga tegelevad asutused[66] väga huvitatud oma arhiivide digitaliseerimisest, nende internetis kättesaadavaks tegemisest ning nende oma filmoteekides digitaalses formaadis esitlemisest. Need asutused ei oma õigusi nende valduses olevatele audiovisuaalteostele, vaid ainult säilitavad neid teoseid, sest kultuurivaramu rolli etendajatena on see üks nende ülesannetest. Need asutused on väljendanud muret, et õiguste hankimine nende valduses olevatele teostele on aeganõudev ja kulukas. Nad on mures sellepärast, et praegune ELi raamistik ei anna neile piisavat õiguskindlust kõigi nende ülesannete täitmiseks vajalike protsesside teostamiseks, mis võivad kätkeda andmekandjate ja formaatide muutmist ning teoste säilitamise eesmärgil nende üleviimist ühte või mitmesse kaugemasse asukohta jms.

Rohelise raamatuga autoriõiguse kohta teadmistepõhises majanduses,[67] millele järgnes komisjoni teatis autoriõiguse kohta teadmistepõhises majanduses,[68] avati arutelu autoriõigust infoühiskonnas käsitleva direktiivi 2001/29/EÜ artikli 5 lõike 2 punkti c (reprodutseerimine säilitamiseks raamatukogudes) ja artikli 5 lõike 3 punkti n (kohapealne konsulteerimine uurijate poolt) mittekohustuslike erandite teemal. Et kõnealused erandid tagaksid Euroopa filmiarhiividele õiguskindluse nende ülesannete täitmisel, on nimetatud arhiivid väljendanud seisukohta, et need erandid tuleks muuta kohustuslikuks ning nende rakendamine tuleks liikmesriikide lõikes ühtlustada.

---

66 Filmipärandiga tegelevad asutused ehk arhiivid on need avaõiguslikud asutused, kellele liikmesriigid on teinud ülesandeks kinematograafiateoste ja muude audiovisuaalteoste süstemaatilise kogumise, kataloogimise, säilitamise ja restaureerimise ning nende kasutamise võimaldamise hariduslikel, kultuurilistel, uurimuslikel või muudel sarnastel mittekaubanduslikel eesmärkidel (vt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2005. aasta soovituse 2005/865/EÜ filmipärandi ja sellega seotud tööstustegevuse konkurentsivõime kohta punkt 2, ELT L 323, 9.12.2005, lk 57–61). Kinematograafiateoste seadusliku talletamise süsteem on olemas enamikus liikmesriikides – kas seadusliku talletamise kujul või riiklikku rahastust saanud kinematograafiateoste kohustusliku talletamise kujul.

67 KOM(2008) 466, 16.7.2008.

68 KOM(2009) 532, 19.10.2009.

5.2. Küsimused

21. Kas selleks, et filmipärandiga tegelevad asutused saaksid täita oma avalikust huvist tulenevaid ülesandeid, on vaja seadusandlikke muudatusi? Kas direktiivi 2001/29/EÜ artikli 5 lõike 2 punktis c (reprodutseerimine säilitamiseks raamatukogudes) ja artikli 5 lõike 3 punktis n (kohapealne konsulteerimine uurijate poolt) sätestatud erandeid tuleks muuta, et tagada Euroopa filmipärandiga tegelevatele asutustele nende igapäevatöös õiguskindlus?

22. Missuguseid muid meetmeid võiks kaaluda?

5.3. Juurdepääsetavus audiovisuaalteostele Euroopa Liidus interneti kaudu

Euroopa puuetega inimeste strateegias 2010–2020 osutatakse juurdepääsuprobleemidele, mida kogevad puuetega inimesed. Konkreetselt mainitakse strateegias, et paljud telejaamad pakuvad endiselt vaid vähesel määral subtiitrite ja kirjeldustõlkega saateid.

Selles strateegias esitatakse ettepanek parandada juurdepääsu kooskõlas digitaalse tegevuskavaga ning aastateks 2010–2015 kavandatud tegevuste loetelusse on kaasatud kavatsus hinnata juurdepääsu edaspidi süstemaatiliselt, kui võetakse ette järjekordne õigusaktide uuesti läbivaatamine vastavalt digitaalsele tegevuskavale ning lähtuvalt ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioonist[69].

5.4. Küsimused

23. Millised praktilised probleemid kerkivad puuetega inimestel, kui nad soovivad saada Euroopas teistega võrdsetel alustel juurdepääsu audiovisuaalmeedia teenustele?

24. Kas autoriõiguste raamistikku on vaja kohandada, et parandada puuetega inimeste juurdepääsu audiovisuaalteostele?

25. Milline oleks praktiline kasu interneti teel pakutavatele audiovisuaalmeedia teenustele juurdepääsu nõuete ühtlustamisest Euroopas?

26. Missuguseid muid meetmeid võiks kaaluda, et suurendada juurdepääsetava materjali kättesaadavust kogu Euroopas?

6. JÄRGMISED SAMMUD

Kutsume kõiki asjast huvitatuid saatma oma märkused käesolevas rohelises raamatus tõstatatud mõtete kohta, sealhulgas vastates siin esitatud konkreetsetele küsimustele, järgmisel aadressil:

---

69 Selle konventsiooni artiklis 30 „Osalemine kultuurielus ning virgestus-, puhkus- ja sporditegevuses" sätestatakse, et osalisriigid tunnistavad puuetega inimeste õigust osaleda teistega võrdsetel alustel kultuurielus ning rakendavad kõiki asjakohaseid abinõusid, et tagada puuetega inimestele muu hulgas juurdepääsetavates vormingutes telesaadete, filmide, teatrietenduste ja muu kultuuritegevuse kättesaadavus. Lisaks mainitakse konventsioonis, et osalisriigid võtavad kooskõlas rahvusvahelise õigusega kõiki asjakohaseid samme, tagamaks, et intellektuaalomandi õigusi kaitsvad seadused ei takista põhjendamatult või diskrimineerivalt puuetega inimeste juurdepääsu kultuurimaterjalidele.

DG Internal Market and Services, Unit D-1 „Copyright”
E-post: markt-d1@ec.europa.eu

Postiaadress: European Commission
Internal Market Directorate General, Unit D-1
Rue de Spa 2
Office 06/014
1049 Brussels
Belgium

Palun saatke oma märkused hiljemalt **18. novembriks 2011** elektroonilisel kujul. Laekunud kaastööd avaldatakse siseturu ja teenuste peadirektoraadi koduleheküljel, välja arvatud juhul, kui kaastöö autor palub seda mitte teha. Oluline teave selle kohta, kuidas teie isikuandmeid ja kaastööd käsitletakse, on esitatud käesoleva dokumendi juurde lisatud isikuandmete kaitse põhimõtetes.